

Tanítóként, tanárként, egyetemi oktatóként vagy éppen egy céges tanfolyam előadójaként, trénerként számos oktatási módszer közül választhatunk. Ebben a posztban csak az általunk legfontosabbnak ítélt pedagógiai módszereket mutatjuk be, amelyek az oktatás során alkalmazhatóak. A hagyományos, tantermi tanítási módszerek mellett természetesen kitérünk ezek e-learning keretében alkalmazható alternatíváira is.

Az oktatási módszerek csoportosítása

Az oktatási módszereket többféleképpen is kategorizálhatjuk – lássunk néhány szempontot.

Kik vesznek részt benne?

Az oktatási módszer ebből a szempontból lehet:

- a tanár munkáján alapuló (pl. előadás, magyarázat)
- a tanuló munkáján alapuló (pl. kiselőadás, házi feladat),
- a tanuló és a tanár közös munkáján alapuló (pl. projekt, beszélgetés, megbeszélés, vita).

Milyen szerepe van az oktatás folyamatában?

- új ismeretet átadó módszerek,
- képességeket tanító módszerek,
- rendszerezést és rögzítést segítő módszerek
- szemléletformáló, érzékenyítő módszerek.

Az információ típusa alapján:

- verbális módszerek,
- szemléltető módszerek,
- modern technikát alkalmazó gyakorlati módszerek.

Az oktatási logika iránya szerint:

- induktív megközelítés: az egyedi ismeretből következtetünk általános szabályra, pl. egy számsor esetén, a számokból próbáljuk meg kikövetkeztetni a szabályt.
- és deduktív megközelítés: az általános szabályból következtetünk az egyedire, pl. ha minden veréb tollas és minden tollas madár állat, akkor minden veréb állat.

A tanulási munka irányításának szempontjai alapján:

- tanári dominanciájú módszerek,
- tanár-diák kooperatív módszerek,
- tanulói dominanciájú módszerek.

A posztban az első, tehát a szereplők tevékenysége alapján csoportosítottuk az oktatási módszereket.

A tanár munkáján alapuló oktatási módszerek

Előadás

A magyarázat és az elbeszélés mellett az előadás az oktatás leginkább bevett módszere. Olyan monologikus szóbeli közlési módszer, amely egy téma logikus, részletes kifejtését foglalja magában. Időtartama jellemzően 15 perc és 1,5 óra között van, és a magyarázat, valamint az elbeszélés egyes elemeit is tartalmazhatja.

A hatékony előadás feltételezi a téma alapos ismeretét, és szabad előadásmódját (tehát nem pusztán az anyag felolvasását jelenti).

Felépítése:

- bevezetés,
- kifejtés,
- összegzés.

Magyarázat

A magyarázat törvényszerűségek, szabályok, tételek, alapfogalmak megértését elősegítő pedagógiai módszer. A tanulók életkorától függően időtartama 5-10 vagy 20-25 perc.

Típusai:

- **Értelmező, interpretatív:** fogalmak, terminusok jelentését világítja meg. Jellemző kérdőszavai: Mi? Mit?
- **Leíró:** struktúrák bemutatása, részletezése, folyamatok levezetése. Kérdőszava: Hogyan?
- **Okfeltáró:** jelenségek okait mutatja be. Kérdőszava: Miért?

A hatékony magyarázat néhány fontos jellemzője, sajátossága, lényeges eleme:

- szemléletes példák,
- világos, egyszerű, logikus stílus,
- kérdések feltevése a tanulók felé,
- részösszegzések, összefoglalások bekutatása,
- vázlat készítése,
- audiovizuális, illetve interaktív eszközök használata.

Elbeszélés

Az elbeszélés vagy leírás egy konkrét tárggyal vagy témával kapcsolatos információk átadását jelenti. Az előadásnál rövidebb, témája konkrétabb. Ugyanakkor a magyarázattal ellentétben nem ok-okozati összefüggések megvilágítása az elsődleges célja, hanem a hallgatóság képzeletének, érzelmeinek mozgósítása.

Ez a pedagógiai módszer inkább részletes információk átadását jelenti, az adott téma szemléletes bemutatását. Használhatunk tárgyakat, fotókat, hangfelvételeket, film-bejátszásokat, interaktív táblát stb. annak érdekében, hogy az elbeszélést minél élményszerűbbé tegyük. A diákok így képzeletük mozgósítása révén átélhetik az elbeszélés tárgyával összefüggő jelenségeket, folyamatokat.

A tanári munkán nyugvó pedagógiai módszerek a távoktatás és az e-learning területén: a videó streaming

Az előadás, a magyarázat és az elbeszélés kiváltására egyaránt alkalmas a videó streaming. Két fő típusa a szinkron előadás és az aszinkron előadás.

A **szinkron előadás** tulajdonképpen azt jelenti, hogy a tanár élőben közvetíti az órát. Vagyis a tanulók láthatják, hallhatják őt, de az is lehetséges, hogy eszköze képernyőjének tartalmát osztja meg a diákokkal.

Az **aszinkron előadás** ezzel szemben egy már korábban rögzített felvétel közvetítését jelenti az online kurzus során. A szinkron előadással szemben ezt meg is lehet vágni, így egy jóval dinamikusabb, érdekesebb felvétel lesz a végeredmény.

Ezen felül egy animációs videó is praktikus lehet célzott, rövidebb ismeretek/magyarázatok átadására

– ebben az elhangzott narratív információkat rögtön illusztráljuk, akár a témától eltérő, de analogikusan illeszkedő példákkal.

A videostreaming kivitelezésére számos technikai lehetőség érhető el. [Ezek közül kettőt korábban már részletesen is bemutattunk](#). Emellett a fentebb tárgyalt tanítási módszereken túl a szemléltetést is élményszerűbbé tehetjük az [itt bemutatott eszközök segítségével](#).

A tanár és a diák közös munkáján alapuló pedagógiai módszerek

Szemléltetés

A szemléltetés, bemutató, illusztráció vagy demonstráció segíti a téma megértését, logikus rendszerezését, áttekintését, elemzését. Különösen az idegen nyelvek, a művészetek, leginkább a zene, a különböző szakmák elsajátítása során és a természettudományok oktatásánál hasznos ez a tanári módszer.

Fontos, hogy a szemléltetés szervesen kapcsolódjon az előző és ezt követő anyagrészekhez, valamint az alkalmazott oktatási módszerekhez.

A különböző demonstrációs és audiovizuális eszközök használata növeli a szemléltetés hatékonyságát és eredményességét.

A szemléltetés során nagy hangsúlyt kap a tanár és a diákok közötti interakció. A tanulók kérdései, a tanár válaszai segítik a diákokat az összefüggések megértésében, az ismeretek feldolgozásában és elsajátításában.

Megbeszélés

A megbeszélés az egyik legkedveltebb, dialógusokra épülő pedagógiai módszer. A lényege, hogy a tananyag feldolgozása a tanár kérdéseinek segítségével történik. A módszer motiválja a tanulókat, akik a tanár kérdései nyomán, azokra válaszolva maguk fedezik fel az új ismereteket. A tanár számára pedig a folyamatos visszacsatolás, visszajelzés teszi értékké a megbeszélést. Így pontosan látja, hol tartanak a diákok, és a téma feldolgozásának menetét ehhez igazíthatja

A megbeszélés három kulcseleme:

Strukturálás – a megbeszélés témájának tagolása, a lényeges részek kiemelése, részösszefoglalások a tanulók közreműködésével.

Kérdés – a megbeszélés “lelke”, motorja, jó kérdések nélkül nincs eredményes megbeszélés. Kerüljük a sugalmazó, a túl általános, túlságosan bonyolult, a túl nehéz, illetve az eldöntendő kérdéseket.

Visszacsatolás, értékelés – a hatékony oktatás elképzelhetetlen a tanulóknak nyújtott visszajelzések nélkül. Ez többféleképpen is megvalósulhat, röviden is nyugtázzhatunk egy helyes választ, de bővebben is indokolhatjuk, melyik része volt helyes és miért.

Vita – A vita a tanítási módszerek közül az egyik legszélesebb körű autonómiát biztosítja a tanuló számára. A vita során a diákok legalább annyi interakciót kezdeményeznek, mint a tanár, és ezek többsége nem a tanár, hanem egymás felé irányul. A vitában álláspontok, vélemények, kijelentések ütköznek.

A vita az ismeretek megszerzése mellett a tanulók kommunikációs képességeit is fejleszti. Tanárként fontos, hogy a vitát mindvégig kézben tartsuk, ugyanakkor a lehetőleg ne lépünk túl a moderátori szerepen.

Projekt módszer

A projektmódszer legfőbb jellemzője a többi tanítási módszernél sokkal nagyobb önállóság, amit a tanulók számára biztosít. A projekt nem egy anyagrész elsajátításáról, sokkal inkább egy konkrét feladat megoldásáról, egy kézzelfogható eredmény létrehozásáról szól. Emiatt a hagyományos tantárgyi keretek kisebb-nagyobb fellazítását, rugalmas hozzáállást feltételez a tanár részéről. Ez vonatkozik a tanár-diák viszonyra is.

A projektmódszer során az ismeretek megszerzése indirekten történik, mintegy mellékterméke a projekt folyamatának. A projektmódszer tehát nem magát a tanulást helyezi a középpontba, sokkal inkább a tanuló érdeklődéséből és motivációjából indul ki.

A tanár és a diák közös munkáján alapuló pedagógiai módszerek a távoktatás és az e-learning területén

Online konzultáció

Mint említettük, a folyamatos visszacsatolás szerepe kulcsfontosságú – a távoktatás keretein belül a személyes interakciók lehetséges hiánya miatt ez fokozottan igaz. Az online konzultáció ideális megoldás a tanulók munkájának értékelésére, illetve annak felmérésére, hogy hol tartanak a tananyagban. Lehetőséget ad a homályos vagy nehezebben érthető anyagrészek átbeszélésére is.

Azoknak, akik a közeljövőben terveznek áttérni az online oktatásra, [hasznos lehet korábbi blogposztunk](#) ebben a témában.

A tanuló munkáján alapuló oktatási módszerek

Tanulói kiselőadás

A tanulói kiselőadás egy olyan didaktikai módszer, amelynek során egy rövid időre a tanár szerepét az egyik tanuló veszi át. Az előadást tartó tanuló az ismeretanyag elsajátításán túl beletanul a könyvtári és internetes kutatásba is. Emellett prezentációs tapasztalatokkal is gazdagodik. Megfelelő tanári támogatással ez a pedagógiai módszer a többi tanuló számára is hasznos lehet, éppen úgy profitálhatnak belőle, mint a tanár előadásaiból.

Házi feladat

Az egyik leghagyományosabb tanítási módszer, amely a tanítási órák között a diák otthoni munkájára helyezi a hangsúlyt. Ideális esetben az órán a tanuló elsajátít minden olyan ismeretet, ami a házi feladat megoldásához szükséges. Ilyenkor a házi feladat elmélyíti a megszerzett tudást.

A házi feladatot ugyanakkor sok kritika is éri. Gyakori ellenérv vele szemben, hogy túlságosan megnöveli a tanulásra fordított időt. Továbbá bírálói szerint elmélyíti a tanulók közötti különbségeket, mivel az otthoni körülmények döntő szerepet kapnak a házi feladat elkészítése során.

A tanuló munkáján alapuló pedagógiai módszerek a távoktatás és az e-learning területén

Az anyagrészt önálló feldolgozása ellenőrző feladatok segítségével

A tanár által kijelölt és az interneten elérhetővé tett anyagrészt a tanuló a saját számítógépe előtt ülve önállóan sajátítja el. Az ismeretek ellenőrzését és elmélyítését a tanártól kapott ellenőrző feladatok, tesztek teszik hatékonyabbá. Előnye, hogy e-mail kapcsolat is elegendő a kivitelezéséhez. Hátránya is ebből adódik: rendkívül korlátozott a tanár és a tanuló között létrejövő interakciók száma és intenzitása. Erre lehet megoldás, ha e-mail helyett egy [e-learning keretrendszert, azaz LMS-t használunk](#) az oktatáshoz

Önálló, a tanuló munkájára, megfigyeléseire, kutatásaira támaszkodó tanulás

A tanár által megadott témakörök feldolgozása kutatások és egyéb tevékenységek során. A tanulók a tanár irányításával, de alapvetően önállóan dolgoznak. A tanulás kereteit ilyenkor sokkal inkább a tanulók szabják meg, folyamatát ők szabályozzák. Ez a tanulási forma feltételezi a tanárszerep bizonyos fokú újragondolását, jelentőségének csökkentését. Valamint ezzel párhuzamosan a tanulók autonóm, önszabályozott attitűdjét.

Az online tanulás, az e-learning világot ugyanakkor számos tévhit övezi. [Ebben a posztban ezek közül hármat cáfolunk meg.](#)

Te is ismersz egy jól működő oktatási módszert? [Írd meg nekünk!](#)

Hasonló posztokhoz kattints a címkék valamelyikére:

[elbeszélés](#)

[oktatási módszerek](#)

[pedagógiai módszerek](#)

[tanítási módszerek](#)

A SKOLL az egyik legnagyobb, kifejezetten online oktatással, e-learning rendszerekkel, digitális tananyagokkal foglalkozó hazai vállalkozás. Csapatunkat pedagógusok, forgatókönyvírók, grafikusok, videós stáb, programozók és tananyagfejlesztők egyaránt erősítik, 10 éves tapasztalattal teljesen lefedjük az e-learning komplex értékláncát.

Forrás: [Oktatási és pedagógiai módszerek – tanítás a gyakorlatban](#) (2020.05.22.)